

УДК 37(71:161.2)

Шолота Х. В.

асистент кафедри міжнародних відносин, Львівський національний університет імені Івана Франка (Україна, Львів), chrischolota@ukr.net

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА КАНАДИ У ЗАГАЛЬНОКАНАДСЬКОМУ ЖІНОЧОМУ РУСІ XX СТ.

Розкрито роль українського жіноцтва Канади у розвитку загальноканадського жіночого руху. Проаналізовано діяльність українських жіночих організацій Канади як складової загальноканадського жіночого руху XX ст

Ключові слова: український жіночий рух, Канада, феміністичні традиції, жіночі організації Канади.

Українська діаспора, перебуваючи тривалий час у Канаді, поступово вкорінювалася в соціально-економічне і культурне життя цієї країни. Українська громада в Країні кленового листка доведа, що дієва участь у загальноканадському житті сприятиме відстоюванню їх політико-правового статусу. Українське жіноцтво Канади також демонструвало ідейно-теоретичну єдність із загальноканадським жіночим рухом, який мав давні феміністичні традиції і здобутки.

Мета цієї роботи розглянути та проаналізувати діяльність українського жіноцтва Канади та його вплив на загальноканадський жіночий рух.

У 1916 р. боротьба за виборче право для жінок Канади увінчалася успіхом у ряді провінцій: з січня 1917 р. було введено право голосування для жінок на провінційних виборах в Альберті, Саскачевані, Манітобі, Британській Колумбії, а потім і в Онтаріо [1]. А в 1918 р. федеральний парламент країни прийняв закон про надання жінкам рівного з чоловіками виборчого права по всій країні.

Надання жінкам повноцінних громадянських прав змінило пріоритети емансипаційних прагнень канадського жіноцтва. Проблемою стала здатність жінок скористатися цими правами. Тому в 30–40-х рр. XX ст. канадське організоване жіноцтво активно боролось за рівну оплату праці жінкам і чоловікам, створення навчальних програм для жінок, а також запровадження медичного страхування, вдосконалення пенсійного законодавства.

Розвиток канадського жіночого руху відбувався в ліберально-феміністичній формі. Послідовні ліберальні засади, яких дотримувалися канадські ідеологи лібералізму, були: засада легальної діяльності в межах чинного законодавства і, відповідно, поширення в суспільстві легальної ідеології; засади ліберальної справедливості і релігійної толерантності; засада еволюційної розбудови громадянського суспільства, “невтручання держави” в економічне, громадське, культурне життя. Ці ліберальні постулати були близькими західноукраїнському жіночому рухові ще в міжвоєнний період. Український жіночий конгрес 1934 р. у Станіславові О. Маланчук-Рибак взагалі розглядає як кульмінацію ідеологічного розвитку ліберального фемінізму [2]. Тому ідеологія ліберального фемінізму отримала розуміння і підтримку в українському жіночому русі Канади.

Визначальну роль у загальноканадському жіночому русі жіноцтва відіграла найпотужніша жіноча

організація країни – Національна Рада Жінок Канади (НРЖК). Протягом всієї своєї більше як сторічної історії (організація була створена в жовтні 1893 р.) НРЖК зарекомендувала себе надійним захисником економічних, соціальних і політичних прав жіноцтва країни [3].

Національна Рада жінок Канади представляє жіноцтво Канади в Міжнародній жіночій раді, має акредитацію при економічній і соціальній раді ООН. НРЖК також бере участь у роботі комісії в справах жінок Організації американських держав. Організація тісно співпрацює з канадськими урядовими установами. Упродовж багатьох років запроваджена практика щорічних звітів прем'єр-міністра й членів Кабінету міністрів на конференціях НРЖК [3].

Співпраця з НРЖК дала змогу представникам українського жіноцтва стати учасниками міжнародних жіночих форумів. У 60-х рр. активістки українських жіночих організацій у складі делегацій НРЖК брали участь у роботі конференцій Міжнародної жіночої Ради в Стамбулі, Вашингтоні, Тегерані. У 1966 р. серед десяти делегаток НРЖК на конференції МЖР було четверо українок: А. Токарик, К. Міськів, Є. Козяр та С. Гавриш. Українки активно використовували трибуну цих міжнародних з'їздів для висловлювання своїх поглядів на актуальні питання жіночого руху, а також для активної підтримки боротьби українського народу за демократію і незалежність [4].

Завдяки своїй активній діяльності українські жінки користувалися заслуженим авторитетом серед канадського жіноцтва. На початку 1967 р. з нагоди 100-річчя Канади НРЖК відзначило 12 своїх активісток, серед них представницю українського жіноцтва Г. Лазарук-Гендерсон з Давфину [5].

У 1961 р. на конвенції у Віндзорі відомо українську громадські діячку Г. Гнатишин було обрано заступником голови НРЖК, а О. Войченко очолила комітет мистецтва і літератури [4]. У 1965 р. на конвенції НРЖК у Нанаймо делегація представників українських жіночих організацій вручили керівництву КНЖР копію брїфу про двомовність і двокультурність, який був представлений королівській комісії. З 1969 р. заступником голови НРЖК стала представниця Союзу Українок Канади (СУК) М. Дідур [4].

А в 1970–1973 рр. Г. Гнатишин була удостоєна великої честі очолити Національної Ради Жінок Канади. Г. Гнатишин народилася в Канаді в родині українців-патріотів. Вона стояла біля витоків СУК, десять років очолювала цю поважну жіночу організацію. Тривалий час редагувала “Жіночу сторінку” в газеті “Український голос”. Уся родина Г. Гнатишин активно займалася громадською діяльністю. Батько її був сенатором, а син – генерал губернатором Канади [6].

У другій половині 60–70-х рр. жіночий рух у Західній Європі, США та Канаді вийшов на якісно новий рівень. Деякі з дослідників називають цей період “другим етапом фемінізму”. Це було десятиріччя масових соціальних потрясінь, названих в американській історіографії “революціями”: студентською, афро-американською, етнічною, контркультурною [7]. Саме в цей період різко посилюється боротьба за громадянські права негрівського населення США, лівий студентський

рух на Заході, кампанія проти війни у В'єтнамі. Немалу роль відіграли соціально-економічні зміни в західному суспільстві середини ХХ ст., серед яких слід відзначити значне підвищення трудової зайнятості жінок та збільшення їх чисельності у сфері вищої освіти [8].

Як зазначає відомий дослідник історії фемінізму Д. Дахлеруп у роботі “Нова жіноча політика”, новий етап жіночого руху був протестом жінок проти патріархального суспільства (суспільства з домінуванням чоловіків). Ця “жіноча революція” відбувалася під лозунгом: “Якщо жінка має право на половину раю, то вона має право і на половину влади на землі!” [9, с. 26].

Жінки вели активну боротьбу за збільшення їх присутності в усіх структурах управління суспільством, за право на отримання роботи, рівні можливості просування по щаблях кар'єри, рівну оплату за рівну працю [10, с. 70].

Початком другого етапу феміністського руху в Канаді вчені вважають жіночу конференцію 3 травня 1966 р. у Торонто, де представниці 32 жіночих організацій, серед них НРЖК, обговорили становище жіноцтва в країні і ухвалили рішення про створення комітету з питань рівноправності чоловіків і жінок у Канаді (CEW). Жінки також звернулися до уряду вжити законодавчих заходів щодо покращення становища жінок [11].

Рух за права жінок у Канаді багато в чому наслідував завдання соціального фемінізму 1930-х рр. В основу поміркованого крила, як і в попередній період, лягла ідейно-політична концепція ліберального фемінізму. Ліве крило жіночого руху, що виникло на хвилі молодіжного руху, об'єднувало різні радикальні ідеї, спрямовані не на законодавче реформування, а на зміну жіночої свідомості і соціокультурних практик. У силу своїх ідейних установок і організаційних форм помірковане крило виявилось найбільш впливовим у законодавчих і виконавчих структурах влади.

У лютому 1967 р. прем'єр-міністр країни Л. Пірсон оголосив про створення Королівської Комісії щодо статусу жінок. Цій організації було доручено розробити заходи, які були передані федеральному уряду для забезпечення рівних можливостей для жінок у всіх сферах життя канадського суспільства. Очолила комісію Ф. Бірд – тележурналістка із Оттави [11].

Створення Королівської комісії стало переломним моментом у жіночому русі Канади і символом “другої хвилі фемінізму”. На думку відомого канадського дослідника жіночого руху Н. Чорного “ключовим моментом для другої хвилі руху канадських жінок були 1967–1970 рр. Діяльність Королівської комісії привела до значного збільшення інформованості громадськості про становище жінок. У цей період приймаються деякі законодавчі акти щодо покращення становища жінок і посилюється радикальний фемінізм у Канаді” [12, с. 83].

Комісія здійснювала свою діяльність у таких напрямках:

- жінки мають право на вільний вибір своїх занять;
- турбота про дітей є спільним обов'язком матері і батька;
- суспільство несе відповідальність за жінок, особливо під час вагітності і пологів;

– у деяких місцевостях країни жінки потребують спеціального лікування для подолання негативних наслідків дискримінаційної практики [13, с. 1].

У 1970 р. Комісія підготувала звіт про свою роботу, в який було включено 167 рекомендацій з таких питань як рівна оплата чоловікам і жінкам за однакову роботу, контроль за народжуваністю, державна допомога вагітним жінкам та матерям з новонародженими дітьми, доступ жінок на керівні посади, право матерів на неповний робочий день тощо. Цей документ суттєво прискорив реалізацію реформ для покращення становища канадських жінок [13, с. 1].

Канадські жіночі організації розпочали активну діяльність по інтеграції жінок у політичний рух. З метою об'єднання зусиль у проведенні реформ, що максимально відповідають інтересам жіноцтва, як на федеральному так і на провінційному рівнях, у середині 1971 р. було засновано потужну національну громадську організацію – Комітет національної дії статусу жінок (The National Action Committee on the Status of Women – NAC). Цей Комітет об'єднав 23 загальноканадські жіночі об'єднання.

Як складові частини НРЖК українські жіночі організації також стали учасниками всеканадського руху за надання жінкам рівних можливостей з чоловіками. У січні 1972 р. С. Стечишин очолила делегацію керівництва НРЖК на нараді з членами уряду в Оттаві, де піднімалися питання більш активного залучення жінок на керівні посади в правоохоронні органи. Уряд запевнив, що сприятиме збільшенню жінок серед працівників найвищих судів країни та в складі присяжних засідателів.

Питання покращення становища жінок у Канаді було головною темою конвенції НРЖК у Раджайні в травні 1972 р., яка проходила під керівництвом Г. Гнатишин. Представниці українських жіночих організацій були активними учасниками семінарів на теми: “Яке становище займає господиня дому?”, “Факти які засвідчують нерівність чоловіків і жінок у суспільстві” та інших. Форум Національної ради розробив цілий ряд пропозицій до уряду по залученню жіноцтва в політичне і соціально-економічне життя Канади. Зокрема йшлося про створення федеральної комісії про статус жінок Канади, яка мала щорічно звітувати в парламенті про становище жіноцтва [4].

10–15 червня 1973 р. у Торонто відбулася конференція НРЖК, на якій активно обговорювалися питання покращення становища жіноцтва країни. Учасниками конференції було і делегатки від найбільших українських жіночих організацій Канади. На цьому форумі Г. Мельник обрали заступницею голови НРЖК, Л. Грегор – головою комітету охорони здоров'я і громадської опіки [4]. Г. Гнатишин та М. Мазюк на конференції отримали звання почесних членів НРЖК. Для останньої це була одна з її численних нагород. 1991 р. вона отримала від генерал-губернатора Канади Р. Гнатишина медаль “Нагорода людини”. Невдовзі її обрали до Сенату Канади.

26 червня – 4 липня 1973 р. проходив конгрес Міжнародної жіночої Ради (МЖР) у Відні за участю 400 делегаток з 40 країн світу та представників ООН, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ. У центрі уваги форуму стояло питання покращення становища жінки у світі. Г.

Гнатишин на конгресі обрано заступником голови МЖР [4].

Проблеми жіноцтва Канади активно обговорювалися на XXXIV з'їзді СУК у вересні 1973 р, який пройшов під гаслом “Наше майбутнє – у наших руках”. Форум прийняв спеціальну резолюцію з цього питання, підтримавши зусилля НРЖК та інших канадських організацій у відстоюванні прав жінок [4].

На другому світовому конгресі СФУЖО в 1973 р., який проходив у Оттаві, також активно обговорювалися питання становища жінок у вільному світі. Г. Гнатишин, як заступник голови МЖР, у своєму виступі наголосила, що навіть у демократичних країнах Заходу роль жіноцтва зменшується. Вона запросила українських жінок взяти участь у майбутньому конгресі МЖР, який має відбутися в Канаді, де будуть обговорюватися питання становища жінок. Від провінційного уряду виступала посол Лелюк, підкресливши роль жіноцтва в політиці Канади, зокрема у виборчих кампаніях [14].

Питання забезпечення рівних прав жінок і чоловіків і надалі перебувало в центрі уваги НРКЖ. У 1975 р. на конференції цієї організації в Монреалі прийнято рішення про видання книги “Жінки Канади – їх життя та праця”. На цьому форумі представниці СУК Г. Мельник очолила секцію охорони здоров'я і соціального розвитку, Л. Грегорі – комітет здоров'я і опіки [4].

У червні 1976 р. на конференції МЖР у Ванкувері, темою якої було “Виклики майбутнього”, у центрі уваги перебували проблеми відповідальності жінок у громадському і приватному житті, їх участі в економічній діяльності суспільства тощо. Представники українських жіночих організацій взяли активну участь в обговоренні цієї проблеми [4].

Активний і цілеспрямований жіночий рух Канади, що постійно працював над підвищенням свого професійного і політичного рівня, став головним фактом створення в Канаді національної системи інтеграції інтересів жіночого населення в політику. Та особливу заслугою жіночих організацій було формування самосвідомості жіноцтва, зростання їх самооцінки, почуття власної гідності, що базується на визнанні права на власний вибір у суспільстві.

Жіночими організаціями були розроблені цільові програми по забезпеченню рівних прав і можливостей для жіноцтва країни, серед яких одне з найважливіших місць займає “Жіноча програма”, затверджена канадським парламентом у 1973 р. Її основна мета – забезпечення допомоги жіночим організаціям, які у своїй діяльності орієнтуються на покращення становища жінок у Канаді. На протязі останнього десятиріччя ХХ ст. за сприяння “Жіночої програми” було реалізовано більше 2 тис. проектів на суму більше 40 млн. канадських дол. [15, с. 180].

За ініціативою жіноцтва і під його неослабним тиском у 1976 р. було створено Агенцію в справах жінок Канади (Status of Women Canada), що має відділення у всіх провінціях Канади і займається координацією політики в справах жіноцтва і управлінням програмами, які стосуються жінок. Агенцію в справах жінок Канади – це федеральна державна установа із статусом міністерства. Однак усі

міністри, відповідальні за становище жінок, мали одночасно портфелі інших міністерств – чи міністра юстиції, чи імміграції, чи державного секретаря, чи охорони здоров'я та соціального захисту [15, с. 178].

Агенція сприяла поширенню рівності за ознакою статі і повноцінній участі жінок в економічному, політичному, соціальному і культурному житті країни. Вона проводить роботу за такими напрямками: підвищення економічної самостійності жінок і покращення їх становища, викорінення систематичного насильства у відношенні до жінок і дітей, зміцнення прав жінок як права людини. У своїй діяльності вона спиралася на Канадську Хартію прав і свобод, до якої в 1985 р. включена стаття про рівні права чоловіків і жінок. Крім того, у розділі 35 Конституційного акту 1982 р. визнаються і підтверджуються існуючі договірні права корінних народів Канади. Ці права гарантували рівні права чоловікам і жінкам [15, с. 201].

Базою діяльності Агенції стали найважливіші міжнародні документи про гендерну рівність, які були підписані канадським урядом і ратифіковані вищим законодавчим органом країни. Ключовим моментом у діяльності Агенції в справах жінок Канади став розвиток і підтримка контактів з жіночими неурядовими організаціями. Агенція інформувала громадськість Канади про пріоритети урядової політики у відношенні до жінок. Політичні партії також вживали кроки по втягненню жінок у політичну діяльність, прагнучи відповідати новим реаліям дня і не втратити суттєву підтримку серед жінок-виборців.

У співпраці із жіночими організаціями урядові структури Канади стали надзвичайно ефективно вирішувати гендерні проблеми. Канада належить до небагатьох країн, де діє федеральний план рівності між чоловіком та жінкою, впроваджений у відповідь на звернення ООН до всіх країн-членів організації з вимогою розробити національний план щодо покращення становища жінки. Федеральний план є спільною ініціативою і відображає зусилля всіх федеральних міністерств та намагання уряду досягти гендерної рівноваги.

Одним із позитивних наслідків жіночого руху стало запровадження вивчення історії фемінізму у вищих навчальних закладах Канади з особливими програмами, що включали спеціалістів з біології, фізіології, антропології, етнографії, філософії, історії, філології. Щоб об'єднати всі ці різноманітні науки в єдине ціле вводиться нове поняття “гендер”, яке на українській мові можна розкрити тільки фразою “соціальні відносини статі”. Серед перших викладачів теорії фемінізму і права в Альбертському університеті була українка за походженням Г. Фрілант-Хомяк, одна із активісток феміністського руху в країні.

Проведені в Канаді реформи щодо покращення становища жіноцтва сприяли тому, що на виборні посади вищого рівня виконавчої й законодавчої влади як на рівні загальнодержавного (федерального), так і другого рівня (уряду провінцій) у 70–80-ті рр. було висунуто чимало жінок. Частка жінок у Палаті обшин федерального парламенту зросла більш як у три рази з 1980 до 1995 роки. За цим показником Канада займала в середині 1990-х рр. дев'яте місце серед промислово розвинених країн.

У 80-ті рр. всі території і провінції Канади збільшили представництво жінок у законодавчих органах регіонів. Дев'ять з дванадцяти найбільших міст мали більше 25 % жінок у міських органах влади. Жінки активно боролися за виборні посади в парламенті. З 1974 р. до 1988 р. їх доля серед кандидатів у вищий законодавчий орган країни зросла з 9,4 до 19,2%, тобто більше, ніж удвічі [16, с. 22].

Важливо, що сталися помітні зміни і у висуванні жінок українського походження на керівні посади як у провінційні так і в центральні органи влади. Так, Р. Андрійчук після закінчення Саскачеванського університету, з 1966 р. працювала юристом, зарекомендувавши себе активним захисником прав людей. Отримала звання Почесний доктор права університету Регіни. У 1976 р. була призначена суддею Саскачеванського провінційного суду, де спеціалізувалася на захисті прав дітей. З 1987 р. працювала спеціальною уповноваженою від Канади в Кенії і Уганді, а потім послом Канади в Сомалі та Португалії. Р. Андрійчук також у 1988–1993 рр. була постійним представником Канади в Комісії по правах людини в ООН.

У 1993 р. її обрали депутатом сенату (перша жінка сенатор від Саскачевану) від партії Прогресивних консерваторів, а з 2004 р. – Консерваторів Канади. Як політичний доповідач Парламентської асамблеї НАТО та представник Ради НАТО-Україна Парламентської асамблеї НАТО активно лобювала інтереси нашої країни. Саме завдяки зусиллям КУК та особисто Р. Андрійчук 19 червня 2003 р. канадський парламент одностайно прийняв резолюцію, в якій офіційно засудив геноцид проти українського народу під час голодомору 1932–1933 рр. У 2008 р. ця визначна громадська діячка нагороджена українським орденом Ярослава Мудрого за активну участь у розвитку українсько-канадських відносин.

Відомою в наукових і громадських колах країни була С. Федорук. У 1988–1994 рр. вона працювала на посаді віце-губернатора провінції Саскачеван (перша серед жінок та ще й українок). У 1989 р. С. Федорук стала Лейтенант-губернатором Саскачевану (представником королеви Єлизавети в провінції Саскачеван). За свою подвижницьку працю на науковій та громадській ниві ця жінка була удостоєна багатьох нагород. С. Федорук – кавалер Ордена Канади і Почесний доктор Віндзорського університету. З 1986 р. встановлена премія її імені в галузі медичної фізики “За найкращу наукову статтю”. Цього ж року С. Федорук названа “Жінкою року” Канади, нагороджено орденом “За заслуги” – найвищою нагородою провінції Саскачеван. У 1992 р. з нагоди святкування 65-річчя високоповажної С. Федорук королева Великої Британії Єлизавета II влаштувала їй прийом у Букінгемському палаці. На честь С. Федорук названа нова вулиця в столиці провінції Саскачеван у місті Саскатуні.

У 1964–1965 рр. Канаду в Комітеті прав людини ООН представляла українка В. Касюрка. Вона здобула університетську освіту в Західному Онтаріо. Була головою відділу громадянства і інтеграції в Онтаріо, членом об'єднання українських підприємців і професіоналів. У 1972 р. міністр праці провінції

Онтаріо призначив головою комісії прав людини цієї провінції.

У 1965 р. провінційний уряд Альберти призначив українку А.-М. Дікур до керівної ради Атабаського університету, а міськрада Едмонтону Н. Фаритон – до роботи в комісії культури. М. Ваврикова, один із керівників ЛУКЖК, була першою з канадських українок, призначених суддею сімейного суду. За самовіддану роботу на благо громади на конгресі КУК у 1972 р. вона отримала шевченківську медаль.

Сенатором від партії Прогресивних консерваторів у 1986–2009 рр. була М. Співак, яка закінчила Манітобський університет, займалася викладацькою діяльністю та бізнесом. Була дуже активною в громадському житті Манітоби, очолюючи Виховну раду провінції. У парламенті працювала в комітеті енергетики, оточуючого середовища і природних ресурсів.

У 1988 р. молоду українку В. Голяд призначили старшим радником міністерства багатокультурності. Голяд закінчила університет у Ватерлоо, була активним учасником українського громадського життя. Вагомих успіхів добилися жінки-українки і в підприємницькій діяльності. У 1976 р. у номінації людина року в Монреалі відзначено А. Боднарчук, яка працювала директором комп'ютерного зв'язку в “Air Canada”.

На початку 80-х рр. Я. Андріїв очолила українську кредитову спілку в Торонто. У 1988 р. вона стала першою україною, обраною керівником Центральної ради кредитових спілок Канади, членом Асоціації директорів кредитових спілок та дорадчого комітету виконавчих керівників для розвитку кредитових спілок Онтаріо, головою групи користувачів комп'ютерів “ЗЕВС”. Прикметно, що Я. Андріїв активно займалася благодійною допомогою дітям українських шкіл і дитячих садочків Торонто.

Разом з тим, активну участь у загальноканадському жіночому русі українське організоване жіноцтво не вважало пріоритетним напрямком своєї діяльності. Українські жіночі організації використовували свою участь у роботі канадських жіночих організацій у першу чергу для захисту інтересів знедолених жінок України через урядові інституції Канади та на міжнародному рівні. Тому участь українського жіноцтва в русі за рівні права з чоловіками в Канаді не стала масовою. Про це засвідчили і матеріали III Конгресу СФУЖО, де було визнано, що проблема рівноправності жінок і чоловіків в українській громаді не стало предметом широкого обговорення.

Журналісти “Нашого життя” у статті, присвяченій цьому форуму констатували, що, на жаль, ця сторінка жіночого руху не йде на одному рівні з загальножіночими течіями у світі. Причиною цього, на думку авторів, було те, що на першому плані в українського жіноцтва в еміграції перебувають питання боротьби за незалежність України [17, с. 18]. Утім, проблеми надання жіноцтву рівних прав з чоловіками широко не висвітлювалася на сторінках української жіночої преси, а піднімалися спорадично, не проводилася дискусія щодо їх обговорення.

Щоправда, особливо молодша генерація українських жінок все активніше заявляли про необхідність більш

активної участі у феміністичному русі Канади і посиленням статус-кво жінок в українській громаді. У 1985 р. канадські і американські феміністки українського походження організували конференцію в Едмонтоні, щоб відзначити сторіччя українського жіночого руху. Її організатори ініціювали створення громадської організації “Другий вінок” (в честь жіночого альманаху “Перший вінок”, виданого в 1887 р. Н. Кобринською та Оленою Пчілкою). Учасники форуму розглянули становище українського жіноцтва не лише в СРСР, але й канадському суспільстві. Конференція також обговорила необхідність сприяння у вирішенні етнічних проблем і феміністських ідей в етнічних громадах [18].

У Канаді всі зміни в статусі жіночого населення, не дивлячись на їх об’єктивну необхідність, відбулися і продовжують реалізовуватися в результаті конкретної діяльності і впертої роботи жіночого руху, що став фактором і впливовою силою в політичному житті. Саме активна діяльність жіночого руху стала поштовхом до створення національного механізму по покращенню становища жінок в країні, сам факт появи якого символізує зміни як у статусі жіночого населення, так і в громадській свідомості у ставленні до жінок.

Список використаних джерел

Стебельський Б. Ідеї і творчість: збірник статей та есеїв / Б. Стебельський ; Ред. О. Копач. – Торонто : [б. в.], 1991. – 352 с.

Маланчук-Рибак О. Ідеологія і суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ – першої третини ХХ ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст: Монографія / О. Маланчук-Рибак – Чернівці: Книги, 2006. – 500 с.

“Шумка” (танцювальний ансамбль) // <http://www.shumka.com>.

Когуська Н. Півстоліття на громадській ниві: нарис історії Союзу українок Канади. 1926–1976 / Н.Когуська; Передне сл. авт. – Едмонтон ; Вінніпег: Заходами і коштом Союзу українок Канади з Фондації ім.Н.Кобринської при допомозі дотації провіційного й федерального урядів та Шевченківської фундації, 1986. – 1034 с.

Войценко О. Літопис українського життя в Канаді. Т.7. – Доба завершених консолідаційних процесів і змагання за конституційне визнання – 1960–1969. – Едмонтон: КІУС, 1986. – 545с.

Encyclopedia of Ukraine /Ed.by Danylo Husar Struk. – Toronto: University of Toronto Press. –Vol.II. – 1988. – 737 p.

Введение в гендерные исследования. Ч. I: Учебное пособие /Под ред. И. А. Жеребкиной. – Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001. – 708 с.

Словарь гендерных терминов /Под ред. А. А. Денисовой /Региональная общественная организация “Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты”. – М. : Информация XXI век, 2002. – 256 с.

Dahlerup. D. The New Women's Movement. Feminism and Political Power in Europe and the USA /D. Dahlerup. – London: Sage. 1986. – 254 p.

Козлова Е.А. Феминизм в Европе и США: генезис и становление /Е.А. Козлова //Вісник СевДТУ. – Вип. 89: Філологія: зб. наук. пр. – Севастополь: Вид-во СевНТУ. – 2008. – С. 67–71.

Dawn J. Women and Social Change. Feminist Activism in Canada /J. Dawn, J. Ristock. – Toronto: Lorimer and Company, Publisher, 1991. – 397 p.

Black Naomi. The Canadian Women's Movement: The Second Wave in S.Burt, L.Code, L.Dorney, eds.Changing Patterns:Women in Canada / Naomi Black. – Toronto, 1988. – P. 80–102.

Binder S. Participant M. Making the Personal Political. The Royal Commission on the Status of Women and the National Action Committee on the Status of Women /S. Binder // www.ffaw.nf.ca/.../royal%20commission%2. – P.1.

50-ліття СФУЖО: ювілейна книга Світової федерації українських жіночих організацій, 1948-1998 /ред. М. Шпір: Видавництво Світової федерації українських жіночих організацій.

– Торонто, 2002. – 622 с.

Шведова Н. А. Канадская модель общественно-политической интеграции женщин / Н.А. Шведова, Е. В. Исраелян // Гендерная реконструкция политических систем / Ред.-сост. Н. М. Степанова, Е. В. Кочкина. – СПб. : Алетейя, 2004. – С.171–203.

Шведова Н.А. Гендерный аспект политической жизни в США и Канаде / Н.А. Шведова // США–Канада. Экономика, политика, культура. – 2004. – №3. – С. 19–35.

Резолюції Конгресу // Наше життя. – 1987. – № 7–8. – С.18.

Swyripa Frances. Wedded to the Cause: Ukrainian-Canadian Women and Ethnic Identity 1891–1991 / Frances Swyripa. – Toronto: University of Toronto Press, 1993. – 330 p.

References

1. Stebel's'kyu B. Ideyi i tvorchist': zbirnyk stattey ta eseyiv / B. Stebel's'kyu ; Red. O. Kopach. – Toronto : [b. v.], 1991. – 352 c.

2. Malanchuk-Rybak O. Ideolohiya i suspil'na praktyka zhinochoho rukhu na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh KhKh – pershoyi tretyny KhKh st.: typolohiya ta yevropeys'kyu kul'turno-istorychnyy kontekst: Monohrafiya /O. Malanchuk-Rybak – Chernivtsi: Knyhy, 2006.– 500 s.

3. “Shumka” (tantsyuval'nyy ansamb'l) // <http://www.shumka.com>.

4. Kohus'ka N. Pivstolittya na hromads'kiy nyvi: narys istoriyi Soyuzu ukraiyinok Kanady. 1926–1976 /N.Kohus'ka; Perednye sl. avt. – Edmonton ; Vinnipeh: Zakhodamy i koshtom Soyuzu ukraiyinok Kanady z Fundatsiyi im.N.Kobryns'koyi pry dopomozi dotatsiyi proviytsiynoho y federal'noho uryadiv ta Shevchenkiv's'koyi fundatsiyi, 1986. – 1034 s.

5. Voytsenko O. Litopys ukraiyins'koho zhyttya v Kanadi. T.7. – Doba zavershenykh konsolidatsiynnykh protsesiv i zmahannya za konstytutsiynne vyznannya – 1960–1969. – Edmonton: KIUS, 1986. – 545s.

6. Encyclopedia of Ukraine /Ed.by Danylo Husar Struk. – Toronto: University of Toronto Press. –Vol.II. – 1988. – 737 p.

7. Vvedeniye v hendernyye yssledovaniya. Ch. I: Uchebnoye posobyie / Pod red. Y. A. Zherebkynoy. – Khar'kov: KhTS-HY, 2001; SPb.: Aleteyya, 2001. – 708 s.

8. Slovar' hendernykh termynov / Pod red. A. A. Denysovoy /Rehynal'naya obshchestvennaya orhanyzatsyya “Vostok-Zapad: Zhenskyye Ynnovatsyonnyye Proekty”. – M. : Ynformatsyya XXI vek, 2002. – 256 s.

9. Dahlerup. D. The New Women's Movement. Feminism and Political Power in Europe and the USA /D. Dahlerup. – London: Sage. 1986. – 254 p.

10. Kozlova E.A. Femynizm v Evrope y SShA: henezys y stanovleniye /E.A. Kozlova // Visnyk SevDTU. – Vyp. 89: Filolohiya: zb. nauk. pr. – Sevastopol': Vyd-vo SevNTU. – 2008. – S. 67–71.

11. Dawn J. Women and Social Change. Feminist Activism in Canada /J. Dawn, J. Ristock. – Toronto: Lorimer and Company, Publisher, 1991. – 397 p.

12. Black Naomi. The Canadian Women's Movement: The Second Wave in S.Burt, L.Code, L.Dorney, eds.Changing Patterns:Women in Canada /Naomi Black. – Toronto, 1988. – R. 80–102.

13. Binder S. Participant M. Making the Personal Political. The Royal Commission on the Status of Women and the National Action Committee on the Status of Women /S. Binder // www.ffaw.nf.ca/.../royal%20commission%2. – R.1.

14. 50-littya SFUZhO: yuvileyna knyha Svitovoyi federatsiyi ukraiyins'kykh zhinochykh orhanizatsiy, 1948-1998 / red. M. Shpir: Vydavnytstvo Svitovoyi federatsiyi ukraiyins'kykh zhinochykh orhanizatsiy. – Toronto, 2002. – 622 s.

15. Shvedova N. A. Kanadskaya model' obshchestvenno-polytycheskoy yntehratsyy zhenshchyn /N.A. Shvedova, E. V. Ysraelyan //Hendernaya rekonstruksyya polytycheskykh system / Red.-sost. N. M. Stepanova, E. V. Kochkyina. – SPb.: Aleteyya, 2004. – S.171–203.

16. Shvedova N.A. Hendernyy aspekt polytycheskoy zhyzny v SShA y Kanade /N.A. Shvedova // SShA–Kanaда. Ekonomyka, polytyka, kul'tura. – 2004. – #3. – S. 19–35.

17. Rezolyutsiyi Konhresu // Nashe zhyttya. – 1987. – # 7-8. – S.18.

18. Swyripa Frances. Wedded to the Cause: Ukrainian-Canadian Women and Ethnic Identity 1891–1991 / Frances Swyripa. – Toronto: University of Toronto Press, 1993. – 330p.

Sholota H. V., assistant of department of international relations, Lviv national university of the name of Ivan Franco (Ukraine, Lviv), chrischolota@ukr.net

Participation of Ukrainian women in Canadian Women's Movement in XX century

The role of Ukrainian Canadian women in women's movement in Canada in XX century is depicted in this article. The article analyzes the activity of Ukrainian women's organisations in Canada as a part of Canadian women's movement.

Key words: *Ukrainian women's movement, Canada, feminist traditions, women's organisations of Canada.*

Шолома Х. В., ассистент кафедры международных отношений, Львовский национальный университет имени Ивана Франко (Украина, Львов), chrischolota@ukr.net

Участие украинок Канады в общеканадском женском движении XX в.

Раскрыта роль украинок Канады в развии общеканадского женского движения. Проанализирована деятельность украинских женских организаций Канады как составляющая общеканадского женского движения XX в.

Ключевые слова: *украинское женское движение, Канада, феминистические традиции, женские организации Канады.*

* * *

УДК 94:327.5(5-15:569.4)“1967/1973”

Бузань В. Ю.
кандидат історичних наук,
викладач кафедри історії, НТУУ “КПІ”
(Україна, Київ), aboxforletters@gmail.com

АМЕРИКАНСЬКО–РАДЯНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ З ПИТАНЬ ВРЕГУЛЮВАННЯ АРАБСЬКО–ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ (1967–1973 РР.)

Досліджується близькосхідний мирний процес в контексті американсько–радянських відносин. Автор з'ясовував позицію США та СРСР щодо політичного врегулювання арабсько–ізраїльського конфлікту, порівняв американське та радянське бачення шляхів досягнення миру на Близькому Сході, проаналізував запропоновані Вашингтоном та Москвою мирні плани врегулювання конфлікту, описав перебіг американсько–радянських переговорів з питань близькосхідного мирного врегулювання, простежив зміни у позиції США щодо врегулювання арабсько–ізраїльського конфлікту. Приділяється увага дослідженню протиріччя в американському керівництві з приводу доцільності співпраці з СРСР у справі близькосхідного мирного врегулювання.

Ключові слова: *США, СРСР, арабсько–ізраїльський конфлікт, мирне врегулювання, виведення військ, мирні переговори.*

В умовах біполярного світу перебіг конфлікту між арабськими країнами та Ізраїлем значною мірою визначався суперництвом між Сполученими Штатами Америки та Радянським Союзом та їх боротьбою за розширення сфер впливу на Близькому Сході. Сполучені Штати підтримували Ізраїль, а Радянський Союз – арабські країни. Кожна з наддержав була зацікавлена в тому, щоб перемогу в арабсько–ізраїльському протистоянні здобув саме їхній союзник у регіоні. Вашингтон та Москва сподівалися таким чином підвищити власний престиж у регіоні та послабити позиції супротивника. Не зважаючи на суперництво за вплив у близькосхідному регіоні обидві наддержави доклали значних зусиль для того, щоб не допустити переростання арабсько–ізраїльських війн на Близькому Сході в конфлікт глобального масштабу. В часи “холодної війни” близькосхідний мирний процес відбувався за активної участі Сполучених Штатів та Радянського Союзу.

Ця стаття має на меті проаналізувати процес врегулювання арабсько–ізраїльського конфлікту в контексті американсько–радянських відносин. Критичний аналіз досвіду набутого США та СРСР у

врегулюванні арабсько–ізраїльського конфлікту можна використати на сучасному етапі близькосхідного мирного процесу. Дослідження концептуальних засад політики США і позиції СРСР щодо близькосхідного мирного процесу в роки “холодної війни” сприятиме розумінню основних засад сучасної близькосхідної політики Вашингтона та Москви. Актуальність дослідження зумовлена також необхідністю більш глибокого та предметного вивчення міжнародного аспекту арабсько–ізраїльського конфлікту.

В американських академічних колах існує загалом досить широкий плюралізм поглядів стосовно політики США щодо арабсько–ізраїльського конфлікту. Багато американських дослідників близькосхідної політики США в минулому працювали на державній і дипломатичній службі та були безпосередньо залучені в процес мирного врегулювання арабсько–ізраїльського конфлікту. Найбільш фаховими американськими експертами з питань політики США щодо арабсько–ізраїльського конфлікту є В. Кванд, Дж. Кемпбелл, Дж. Сіско, Г. Сондерс, С. Спігел, У. Полк, Б. Рубін, А. Атертон.

Серед наукових робіт колишніх радянських та сучасних російських дослідників особливо цінними для розуміння міжнародного аспекту арабсько–ізраїльського конфлікту є монографії Є. М. Примакова, Є. Д. Пирліна, О. О. Колобова, О. М. Васильєва.

Український вчений, професор Б. М. Гончар вивчав роль та значення арабсько–ізраїльського конфлікту в процесі формування зовнішньополітичного курсу США щодо Радянського Союзу в 1970–80–ті роки. Професор О. А. Коппель досліджувала еволюцію близькосхідного конфлікту в світлі його впливу на систему регіональної безпеки. Наукові роботи українських дослідників В. О. Шведа, А. М. Захарченко присвячені концептуальним засадам політики США на Близькому Сході на сучасному етапі.

У червні 1967 р. на Близькому Сході вибухнула третя арабсько–ізраїльська війна. Ізраїль здобув перемогу в цій війні та захопив арабські території (Західний берег р. Йордан, сектор Газа, Голанські висоти, Синайський півострів, східний Єрусалим). Після завершення “Шестиденної війни” розпочався тривалий та складний процес політичного врегулювання арабсько–ізраїльського конфлікту. Світова спільнота вирішила допомогти учасникам близькосхідного протистояння мирними засобами врегулювати протиріччя та досягти взаємного примирення.

Невдовзі після завершення “Шестиденної війни” США та СРСР оприлюднили своє бачення близькосхідного мирного процесу. 19 червня 1967 р. тогочасний президент США Л. Джонсон заявив, що процес близькосхідного врегулювання має базуватися на таких принципах: 1) право на існування має кожна держава на Близькому Сході; 2) співпраця між арабськими країнами та Ізраїлем задля справедливого вирішення проблеми палестинських біженців; 3) забезпечення права на вільне мореплавство Суецьким каналом та Тиранською протокою для кораблів усіх країн; 4) припинення гонки озброєнь на Близькому Сході; 5) повага до політичної незалежності та